

ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΑΚΩΒΟΥ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΙΑΚΩΒΟΥ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΟΣ



ΑΝΘΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ 7

Ἐκδόσεις «ΤΗΝΟΣ»

**ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΙΑΚΩΒΟΥ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΟΣ**

*Είσαγωγή, προλεγόμενα, Κριτική παρουσίασις κειμένων,
Σχόλια, Επίμετρον
ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Ἱ. Μονῆς Παναγίας Χρυσοποδαριτίσσης
Πατρῶν
σειρά «ΑΝΘΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»
ἐκδ. «ΤΗΝΟΣ», Ἀθήναι 2003*

**Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ 16ου ΑΙ.
(ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγή)**

Κύριον χαρακτηριστικὸ τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεως εἶναι ὁ συνεχῆς ἀγώνας κατὰ τῆς τυραννίδος τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀσκητικῆς ζωῆς. Διότι ἡ ἁμαρτία ἐκλαμβάνεται ὡς ἀσθένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ εἶναι ἀκράδαντος ἢ πίστις εἰς τὸ βασικώτερον δόγμα, ὅτι δηλαδή ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἔγινε διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ συμπτώματα τῆς ἁμαρτίας, ποῦ εἶναι ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος. Ἡ ὀρθόδοξος εὐσέβεια εἶχε πάντοτε αὐτὸν τὸν ἥρωικὸ καὶ ἀγωνιστικὸ χαρακτήρα, ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τῶν Μαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ φόβος καὶ ἡ ὀπισθοχώρησις πρὸ τοῦ θανάτου ἐσήμαιναν πτώσιν εἰς χεῖρας τοῦ σατανᾶ καὶ προδοσίαν τῆς πίστεως. Οἱ Χριστιανοὶ πάντοτε προσπαθοῦσαν νὰ καταπατήσουν τὸ κέντρο τοῦ θανάτου καὶ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἀμέριμνον ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν. «Ὁ γὰρ θάνατον μὴ δεδοικώς, ἔξω τῆς τυραννίδός ἐστι τοῦ διαβόλου ... Οὐδένα δέδοικεν, οὐδένα φοβεῖται, πάντων ἐστὶν ἀνώτερος καὶ πάντων ἐλευθεριώτερος». Ὁ ὀρθόδοξος μοναχικὸς βίος, ἡ ὅλη λειτουργικὴ, ὑμνολογικὴ καὶ ἀγιογραφικὴ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διαποτισμένα μὲ τὸ ἥρωικὸ καὶ ἀγωνιστικὸν αὐτὸ πνεῦμα.

Ἀντιθέτως εἰς τὴν Δύσιν, μὲ τὴν πλατωνίζουσα Φραγκικὴν θεολογίαν, ἐπῆλθε μία γενικὴ διαστρέβλωσις τῆς ἀντιλήψεως περὶ ἠθικῆς

ζωής, ὥστε δὲν ἐβράδυνε κατὰ πολὺ καὶ ἡ χαλάρωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν γένει ζωῆς. Ἀφοῦ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἰδιοτελής εὐδαιμονία, ἀφοῦ ὁ θάνατος προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὁ σατανᾶς εἶναι τὸ τιμωρὸν ὄργανο τοῦ Θεοῦ, διατὶ νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος βασιλεύει διὰ τοῦ θανάτου, σύμφωνα μὲ τὴν πίστι τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς;

Συγχρόνως ὁ μοναχισμὸς, εἰς τὴν Δύσιν, ἐξέφυγε ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ του προορισμὸ. Εὐνοήθησαν ἰδιαίτερος τὰ ἱεραποστολικά καὶ ἐπαιτικά τάγματα τῶν «ἀφιερωμένων», (δομηνικανῶν, φραγκισκανῶν, κ.α.) τὰ ὁποῖα σχεδὸν καμμία σχέσι δὲν εἶχαν μὲ τὸν μοναχισμὸ, πού ἐδίδαξαν ὁ ἅγιος Κασσιανὸς καὶ ὁ ἅγιος Βενέδικτος. Κατήντησεν ἔτσι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀφιέρωσις ἕνα εὐχρηστον ἐργαλεῖον εἰς χεῖρας τῶν Παπῶν, ἕνα ὄργανον ἐκπολιτιστικὸ τῆς ἐκάστοτε ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, μὲ κύριο χαρακτηριστικὸ τὴν κοινωνικὴ δράσιν. Ἐπαυσεν ἡ Δύσις νὰ πολεμᾷ τὸν σατανᾶ καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐξευμένισι τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἔργων καὶ τῆς δράσεως, ὡσὰν νὰ εἶχεν ὁ Θεὸς ἀνάγκη τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν δουλικῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντὶ νὰ γίνωνται προσευχαί, νηστεῖαι καὶ ἔργα ἀρετῆς γιὰ τὴν πνευματικὴν ἀσκησι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν καταπολέμησι τοῦ σατανᾶ, τὰ πάντα ἐγίνοντο γιὰ νὰ ἐξευμενισθῇ ὁ Θεὸς καὶ νὰ ἀποκομισθοῦν αἱ «ἀξιομισθία».

Εἰδικῶς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τοῦ 16ου αἰ, ἡ λατινικὴ ἐκκλησία ἀνέπτυξε τὸ δόγμα τοῦ «θησαυροῦ τῶν ἀξιομισθίων», περίπου ὡς ἐξῆς: «Ὁ Κύριος ἐπρομήθευσε τὴν ἐκκλησία μὲ μίαν ἄπειρον ποσότητα ἀξιομισθίων, γιὰτὶ ἀκριβῶς ἦταν καὶ αὐτὸς Θεός. Ἡ Παρθένος Μαρία εἶχε περισσότερες “ἀξιομισθίες”, ἀπὸ ὅσες θὰ ἐχρειάζετο κάθ’ ἕνας γιὰ τὴν σωτηρία του. Ἐπίσης, οἱ ἀξιομισθίες ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν Ἁγίων ἤμποροῦσαν νὰ προστεθοῦν εἰς αὐτὸν τὸν ἀπεριόριστο θησαυρὸ τῶν ἀξιομισθίων...».

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ δικανικὴ καὶ νομικιστικὴ τάσις, πού διέκρινε πάντα τὴν ρωμαιοκαθολικὴν ἐκκλησίαν, ἀνέπτυξε τὸ δόγμα τοῦ «δικαιώματος μεταβιβάσεως» αὐτῶν τῶν «ἀξιομισθίων», ἀπὸ τὸν ἀπεριόριστον αὐτὸ «θησαυρὸ τῶν ἀξιομισθίων» εἰς ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, πού ἐχρειάζοντο πνευματικὴ βοήθεια γιὰ τὴν σωτηρία τους. Καὶ ἐπειδὴ, κάτ’ αὐτούς, ὁ Πάπας εἶναι ὁ «τοποτηρητῆς» τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, δυνάμει τῆς διαδοχῆς του ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο, καὶ ἐπειδὴ τὰ κλειδιά τῆς Βασιλείας καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν» ἐδόθη εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, ὁ Πάπας, ὡς διάδοχός του, εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἀρμοδιότητα νὰ μεταβιβάζῃ αὐτὲς τὶς «ἀξιομισθίες». Ἡ μεταφορὰ αὐτῶν τῶν «ἀξιομισθίων», εἰς ὅποιον τὶς εἶχε ἀνάγκη, ἐγένετο διὰ τοῦ λεγομένου «συγχωροχαρτίου». Εἶναι, ὅμως, γνωστὲς οἱ καταχρήσεις καὶ

διαστρεβλώσεις αὐτοῦ τοῦ συστήματος, πού, μεταξύ ἄλλων, ὀδήγησαν ἀτυχῶς εἰς τὴν Μεταρρύθμισι καὶ τὴν Διαμαρτύρησι.

Ὁ «προτεστάντης» Λούθηρος (+ 1546), θέλοντας νὰ ἀντιδράσῃ εἰς τὸ ρωμαιοκαθολικὸ αὐτὸ σύστημα τῆς «ἀξιομισθίας καὶ τῶν συγχωροχαρτίων», ἕνα σύστημα πού τὸ παρομοίαζε, παρερμηνεύοντας τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, μὲ τὸ Ἰουδαϊκὸ νομικιστικὸ σύστημα τῆς δικαίωσης «ἐξ ἔργων νόμου» ἀπέρριψε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν μοναχισμό. Τῖς ἐπιθέσεις του κατὰ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ δόγματος τῆς σωτηρίας, τῶν μυστηρίων, τοῦ κληρικαλισμοῦ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἀναγκαίως ἀκολούθησαν οἱ ἐπιθέσεις του κατὰ τῆς μοναστικῆς τελειώσεως. Κάθε μορφή ἔργων, ἰδιαίτερος τῶν ἔργων τῶν μοναχῶν κατὰ τὸν ἀσκητικὸν τους ἀγῶνα, ἐθεωρήθη ὑπ' αὐτοῦ ὅτι ἀντιφάσκει εἰς τὴν ἄνευ ὄρων φύσιν τῆς χάριτος καὶ εἰς τὴν ἄνευ ὄρων δωρεὰ τῆς σωτηρίας. Δι' αὐτόν, «ἡ δικαίωσις ἐκ πίστεως» ἐσήμαινε μίαν ἐξωτερικὴν δικαίωσιν, πλήρως ἀνεξάρτητον ἀπὸ κάθε ἐσωτερικὴν μεταβολὴν εἰς τὰ βάθη τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Κατ' αὐτόν, «τὸ δικαιοῦν» ἐσήμαινε τὸ νὰ δηλώσῃ κάποιος ὅτι εἶναι δίκαιος ἢ ἐνάρετος, καὶ ὄχι τὸ νὰ «γίνῃ» δίκαιος ἢ ἐνάρετος. Ἐνδιαφέρετο μόνον γιὰ μίαν ἐξωτερικὴν δικαίωσιν, ἢ ὅποια εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι μία παθητικὴ δικαίωσις, ἕνας πνευματικὸς μῦθος.

Ὁ Λούθηρος, λοιπόν, ἐδημιούργησεν ἕνα νομικισμὸν πολὺ αὐστηρώτερον ἀπὸ ἐκεῖνον, πού ἀνεκάλυψε εἰς τὴν ρωμαιοκαθολικὴν σκέψιν καὶ πρακτικὴν τῆς ἐποχῆς του. Ἔτσι «ἡ ἐσχάτη πλάνη γέγονε χεῖρων τῆς πρώτης». Διότι, μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς πλανημένης Ἀνσελμείου θεωρίας, κατὰ τὴν ὅποιαν μόνον ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου ἐξημένισεν ἐφ' ἅπαξ τὸν Θεόν, ἦταν φυσικὸν νὰ καταλήξουν οἱ Προτεστάνται εἰς τὸ ὀλέθριον συμπέρασμα ὅτι τὰ μυστήρια, τὰ καλὰ ἔργα, κτλ δὲν ἐξευμενίζουσιν, ἀλλ' ὅτι μόνον ἡ πίστις εἰς τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν δύναται νὰ σώσῃ. Ἐν συνδυασμῶ, μάλιστα, μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὀρθολογισμοῦ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν, ἐξέφρασαν τὸν «ἀπόλυτον προορισμόν», σύμφωνα μὲ τὸν ὅποιον οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐκ φύσεως προορισμένοι ἢ διὰ τὴν σωτηρίαν ἢ διὰ τὴν καταδίκην. Ἐντὸς αὐτῶν τῶν πλαισίων ἀνεπτύχθη καὶ ὁ «εὐσεβισμός», ὡς προσπάθεια καθαρότητος τῶν αἰσθήσεων, χωρὶς ἄλλη προσπάθεια καθάρσεως τῆς καρδίας.

Ὅμως εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸ τὸ ἰδιάζον πρόβλημα τῆς δυτικῆς θεολογίας περὶ σωτηρίας διὰ μόνης τῆς πίστεως, ἢ δι' ἀξιομισθίων ἔργων, εἶναι ἄγνωστον. Ὁ ἄνθρωπος οὔτε «solam fidem» (μόνον διὰ πίστεως), οὔτε δι' «ἔργων ἀξιομισθίας» ἠμπορεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν σωτηρίαν του. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη τῆς ἀνθρωπίνης ὑπακοῆς, καὶ ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπηρεσία κανένα ὄφελος δὲν προσάγει εἰς

Αυτόν. Κανενὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην ὁ Θεός, καὶ δὲν σώζει γιὰ νὰ κερδήσῃ κάτι δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ σώζει διότι ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπον· ἀγαπᾷ δὲ αὐτόν, διότι θέλει νὰ τὸν ἀγαπᾷ. Ἡ ἀγάπη Του αὐτὴ «οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς», καὶ ἐπομένως οἱ σχέσεις μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου δὲν ἔχουν καμμίαν ἔννοιαν συναλλαγῆς, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἀπολύτως προσωπικές, ρυθμιζόμεναι διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ θείου ἐλέους, ἀναλόγως πρὸς τὶς ἀδυναμίες τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Θεὸς δίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐντολὰς καὶ ὁδηγίες, ὄχι διότι αὐτὸς τὶς ἔχει κάποιαν ἀνάγκην, ἀλλὰ διότι ὁ ἄνθρωπος τὶς ἔχει ἀνάγκην. Ἡ διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς νηστείας καὶ τῶν καλῶν ἔργων πνευματικὴ ἀσκήσις γίνεται διὰ τὴν ἠθικὴν στερέωσιν, τελείωσιν καὶ θέωσιν τῶν πιστῶν. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πόσον ἠμπορεῖ ὁ ἴδιος, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀσκηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν μίας πραγματικῆς, ἀνιδιοτελοῦς καὶ ἐλευθέρως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν συνάνθρωπον ἀγάπης. Καὶ τὰ δύο λοιπόν, δηλαδὴ ἡ πίστις καὶ τὰ καλὰ ἔργα, δὲν ἔχουν ἐξαγοραστικὴν ἀξίαν ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὅμως τὰ ἀπαραίτητα μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἀσκεῖται εἰς τὴν ἀγάπην. Ἀφοῦ ἡ τελεία ἀγάπη εἶναι ἀνιδιοτελής, δὲν ὑφίσταται θέμα περὶ τοῦ μέσου ἐξαγορᾶς τῆς σωτηρίας. Δὲν ἠμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθῇ προσφέροντας εἰς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ ἔργα, ὡς ἐὰν αὐτὸς νὰ ἐδέχετο δωροδοκίας. Οὔτε ἡ πίστις, οὔτε τὰ ἔργα σώζουν· μόνον ὁ Θεὸς σώζει. Ὅχι ὅμως αὐθαιρέτως, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε κατ' ἀνάγκην «ἐξ ἔργων», διότι ἔτσι θέλει ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Θεός, ναὶ μὲν σώζει διὰ τῆς πίστεως καὶ διὰ τῶν ἔργων, ἀλλὰ μόνον ὅταν αὐτὰ συνοδεύωνται ἀπὸ τὴν ἀγάπην.

Ἡ ζωοποιὸς ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ τρόπον αὐτόματο καὶ μαγικό. Ἀπαιτεῖται ἡ συνεργὸς προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ ζῆσῃ διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης, σύμφωνα μὲ τὸν ἀρχικὸν καὶ τελικὸν προορισμὸν του. Εἰς αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀκολουθῇ τὸ Πνεῦμα, στερεῖται τῆς ζωοποιοῦς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καὶ καθίσταται ψυχικός. Δὲν ἠμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀποτόμως, ὅπως πιστεύουν πολλοὶ Διαμαρτυρόμενοι, νὰ γίνῃ τέλειος σωσμένος Χριστιανός, μὲ κάποια συναισθηματικὴν ἀπόφασιν περὶ πίστεως καὶ συμμόρφωσιν πρὸς μίαν γενικὴν Ἰδέαν περὶ ἀγάπης. Ἡ πραγματικὴ κατὰ Χριστὸν ἠθικὴ τελείωσις ἀπαιτεῖ ἀσκήσιν καὶ δοκιμασίαν. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀγωνισθῇ «νομίμως», διὰ τῆς ψυχοσωματικῆς ἀσκήσεως καὶ αὐταπαρνήσεως, ἠμπορεῖ ὁ κατὰ τοῦ σατανᾶ καὶ πρὸς τὴν τελείωσιν ἀγώνας του νὰ γίνῃ εὐκολώτερος, ἀφοῦ πλέον ὁ ἴδιος στρέφεται πρὸς τὴν ἀνιδιοτέλειαν. Τότε «αἱ ἐντολαὶ Αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον». Ὁ Θεὸς ἠθέλησε μίαν ἐν συνεργασίᾳ ὁδὸν λυτρώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ συμμετέχῃ πνευματικῶς. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ

ἐνεργῶν, ἡ αἰτία, αὐτὸς ποὺ ἀρχίζει, αὐτὸς ποὺ συμπληρώνει κάθε λυτρωτικὴ δραστηριότητα. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ πρέπει νὰ ἀνταποκριθῆ πνευματικῶς εἰς τὴν ἄνευ ὄρων δωρεὰ τῆς Χάριτος.

Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἀνταπόκρισιν ὑπάρχει μία αὐθεντικὴ θέσις διὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ, μία θέσις ποὺ δὲν ἔχει ἀπολύτως τίποτε κοινὸ μὲ τὰ «ἔργα τοῦ νόμου, ἢ τὸ σύστημα τῆς ἀξιομισθίας καὶ τῶν συγχωροχαρτίων». Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐτόνιζε πάντοτε τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀσκητικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν, ἀπὸ τὰ πρῶτα ἤδη ἀποστολικά χρόνια, —διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδηγοῦντες, εὐάρεστοι Αὐτῷ εἶναι» (Β' Κορ. ε' 9)— μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας, —διὰ τοῦ μακαριστοῦ γέροντος Παϊσίου τοῦ Ἁγιορείτου, τοῦ ἀγωνισθέντος «μὲ φιλότιμο καὶ πνευματικὴ λεβεντιά».

Μοναχισμὸς καὶ Μαρτύριον

«Μέγα τὸ τῆς εὐσεβείας Μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί...». Τὸ φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ φανερῶνει τὸ πραγματικὸν πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου καὶ φωτίζει τὴν πεπτωκυῖαν κατάστασίν μας, οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται πόσῃν ἀνάγκῃν ἔχομεν ἀπὸ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν, τὴν ἀναγέννησιν, τὴν μεταμόρφωσιν εἰς νέαν ζωὴν τοῦ νέου κατὰ Χριστὸν ἀνθρώπου. Ἔως ὅτου δὲν ἐπιλάμψει τὸ φῶς τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα φωτίσει ὅλα τὰ σκοτεινὰ βάθη τῶν παθῶν καὶ κακιῶν, ὅπου ἐμφωλεύουν εἰς τὴν καρδίαν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου, ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει συνείδησιν καὶ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ἁμαρτωλῆς καταστάσεώς του. Τότε ὁ καθήμενος ἐν τῷ σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου ἄνθρωπος ἐξανίσταται καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θείας χάριτος ἀρχίζει τὸν ἀγῶνα τῆς μετανοίας καὶ τῆς καθάρσεως τῆς καρδίας του καὶ ὅλης τῆς ὑπάρξεώς του καὶ τότε γίνεται ὄντως μάρτυς τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὁσ. Ἰακώβου. Μυηθεὶς εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν, «εἰς τὰ τῆς εὐσεβείας μυστήρια», ἀπὸ ἕναν θεούμενον ἄνθρωπον, τὸν Πατριάρχην Ἅγιον Νήφωνα, «ἔμαθε τὴν εὐσεβειαν» καὶ ἤρχισε «εὖ ποιεῖν» καὶ ἐσπούδαζε τὰ «τῆς ἀρετῆς». Φυλάττων καὶ διατηρῶν τὴν τοῦ «πνευματικοῦ πατρὸς ἐντολήν», τὴν ὁποίαν ἐδέχθη «ὡς θησαυρὸν πολύτιμον», ἐτρώθη ἡ ψυχὴ του ἐκ τῆς Θείας Ἀγάπης. Ἡ πίστις του πρὸς τὸν Θεὸν «ἐμεγεθύνετο καὶ διεκραταιοῦτο» καὶ εἰς τὴν καρδίαν

του ἀοράτως καὶ μυστικῶς “προσεπέλαζε θεία τις νεῦσις”. Εὐδόκησε ὁ Θεὸς καὶ ἡ χάρις Του ἐπεσκέφθη καὶ ἐπέφερε ἀγαθὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τότε Ἰωάννου, πού τὸν ἠῦρε ἐν πνεύματι ἀγαθῆς προαιρέσεως εὐνοϊκῶς διατεθειμένο νὰ δεχθῆ τὴν ἐπίσκεψι τῆς χάριτός Του. Ἡ δωρεὰ αὐτῆς τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐξεχύθη εἰς τὸν Ἰωάννη σὲ μεγάλο βαθμό, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ γνώσι καὶ θεωρία τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς εὐσεβείας καὶ πεπληρωμένος ἐξ αὐτῆς νὰ κατανοῇ ὡς νόημα καὶ σκοπὸ τῆς ζωῆς του τὸ “σὺν Χριστῷ εἶναι”. Τώρα ἡ χάρις τὸν πείθει νὰ “ἔχη ἀκλινῶς πᾶσαν τὴν ἔφεσιν πρὸς μόνον τὸ ἄκρον ἐφετὸν” καὶ νὰ “θέλῃ ὅλως ὅλον τὸν νοῦν ἐνασχολεῖσθαι” καὶ νὰ ἀτενίζῃ εἰς τὸ κάλλος τοῦ Θεοῦ. Ἐγκαταλείπει πᾶν ὅ,τι ἤδη κατεῖχε “ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ” γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὸν “θησαυρὸν” καὶ τὸν “πολύτιμον μαργαρίτην”. Καὶ ἀφοῦ διανεύει τὰ “προσόντα αὐτῷ πτωχοῖς”, “ὠνεῖται τὸν πολύτιμον μαργαρίτην Χριστὸν καὶ τῇ καλῇ τούτου καρδίᾳ κρύψας, ἵν’ ὅλην ἂν ἔχη πρὸς αὐτὸν τὴν διάνοιαν ἐπιστρέφειν”, κατὰ τὴν ὥραίαν ἔκφρασι τοῦ συναξαριακοῦ ὑπομνήματος.

Αὐτὴ ἡ ἀδίστακτος πίστις εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἡ αὐτοπροαίρετος ταύτισις μὲ Αὐτόν, ψυχῇ καὶ σώματι, εἶναι τὰ γνωρίσματα τοῦ μαρτυροῦντος ἀνθρωπίνου προσώπου τὴν “μαρτυρία Ἰησοῦ Χριστοῦ”. Ἡ χάρις τῆς νέας ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἡ χάρις τοῦ Παρακλητοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἐκεῖνο πού κατευθύνει τὰ διαβήματα τοῦ χριστιανοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ Ἰωάννης, ὡς μοναχὸς Ἰάκωβος τώρα, μαρτυρεῖ διὰ τῆς προαιρέσεως καὶ συνειδήσεώς του, ἀφοῦ ἔχει γευθεῖ τὴν σωτηρίαν καὶ νέαν ἐν Χριστῷ ζωὴν, ζῶντας ἤδη τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, διότι ἐνσυνείδητα ἀπέθανε διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀνέστη διὰ τὴν αἰώνιαν καὶ ἀναμάρτητον ζωὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ μετὰ ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἀσκητικὴν ζωὴν, ὅλην ἐνσυνείδητα καὶ μαρτυρικὰ δοσμένη εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἀξιῶναι ὁ Θεὸς καὶ τοῦ ἐν αἵματι μαρτυρίου. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ γνωρίσμα τῶν Ὁσιομαρτύρων. Ὁ Μοναχός, δηλαδή, ἐνῶ δίνει τὴν μαρτυρίαν του “χρονιώτερον καὶ ἐπιπονώτερον”, δι’ ὅλης τῆς ζωῆς του, τὴν σφραγίδα του θὰ τὴν λάβῃ μόλις εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐνῶ τὸ μαρτύριον τοῦ αἵματος εἶναι μία σφραγίς τελευταία καὶ τελειωτικὴ, ὅπου ὁ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν σωματικὴν του ὑπαρξιν σφραγίζει τὴν μαρτυρίαν του τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὁ Ὁσιομάρτυς ὁμως συνδιάζει καὶ τὰ δύο. Διὰ τοῦτο γράφει χαρακτηριστικῶς ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς: “Τελείωσις τοῦ μαρτυρίου καλοῦμεν οὐκ ὅ,τι τέλος τοῦ βίου ὁ ἄνθρωπος ἔλαβεν, ὡς οἱ πολλοί, ἀλλ’ ὅ,τι ἔργον ἀγάπης ἐνεδείξατο” (Στρωμ. δ', 4). Καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὠραιοτάτα διατυπώνει τῆς Ἀγάπης αὐτῆς τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα: “Ἀγάπης οὐδὲν οὔτε μείζον οὔτε ἴσον ἐστίν, οὐδὲ αὐτὸ τὸ μαρτύριον, ὃ πάντων ἐστὶ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν...Ἀγάπη μὲν γὰρ καὶ

χωρίς μαρτυρίον ποιεῖ μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, μαρτύριον χωρίς ἀγάπης οὐκ ἂν ἰσχύσειε τοῦτο ἐργάσασθαι” (Ἐγκώμιον εἰς Ρωμανὸν μάρτυρα, ι', 1).

(Πηγή ἡλ. κειμένου: christianovliografia.wordpress.com)